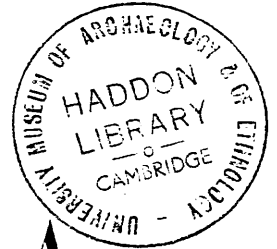

ETHNOGRAPHISCHE ATLAS

VAN

MIDDEN-SUMATRA,

MET

VERKLARENDE TEKST,

DOOR

A. L. VAN HASSELT,

LID DER SUMATRA-EXPEDITIE.

LEIDEN. — E. J. BRILL.
1881.

63 pp. Nr. 1-CXXVIII

PLAAT CXXII.

Fig. 1. Pandjarò harimau, naar een model van Soengei-Pagoe. Deze val om tijgers te vangen (zie Pl. CXXI fig. 1) heeft slechts één deur, en als lokaas wordt geen levend dier, maar een stuk vleesch gebruikt, dat vastgebonden is aan een touw *h* (zie fig. 2). Dit touw is bevestigd aan een achter in de val geplaatst veerend stuk hout of bamboe *g*, dat een inkeping heeft waartegen de pal *e* steunt, van welken het andere uiteinde tegen een inkeping in een der palen *f* van den achterrand rust. Wanneer de tijger het aas grijpt, dan schiet de pal *e* los; de stok *b*, die over het juk *d* ligt, wordt niet meer door het touw *c* vastgehouden, en de deur *a* valt derhalve dicht, zoodat de tijger gevangen is.

3. Kambang boewai, naar een model van Loeboewq-gadang in de XII Kòtò. Eene inrichting om tijgers te dodden. De zware en breede boomstam *a* haugt in twee stevige rötan-lussen *b* en *e*, waardoor een balkje *c* gestoken is, dat steunt op het juk *d*. Boven op de lus *e* is het aas vastgebonden. De tijger moet tegen den schuinliggenden boomstam oploopen om dit aas te kunnen grijpen; dan rukt hij de lus *e* van het balkje *c*, de boomstam valt naar beneden en het dier wordt geworgd door de zware rötan-lus *g*, die, om den stam geslagen, door een gleuf gaat, welke men gemaakt heeft in den dwarsbalk *h*, die op de palen *i* rust.

PLAAT CXXIII.

Fig. 1. Randjau lerak, naar een voorwerp te Soeroelangoen in Rawas. Een inrichting om tijgers te doden. Twee boomstammen *a* hangen in rötan-lussen *b* en *e*, die gesteund worden door den stok *c*, welke op den dwarsbalk *d* rust. Als de tijger tegen de boomstammen oploopt om het aas te grijpen, vallen de stammen op het oogenblik dat hij dit losrukt, neder en wordt het dier door de rötan's *f* aan de randjau's *g* geregen.

2. Pantjaboe gadjah. Een vallans, zooals men in de XII Kòtò gebruikt om olifanten, gadjah, rhinocerossen, badaq, en tapirs, kampoew tangah doewò, te doden. Alleen die plaatsen zijn voor het opstellen van de vallans geschikt, waar, op het pad dat de dikhuiden gevoelen zijn te volgen, twee zware boomen staan, elk aan een zijde van het pad, op ongeveer anderhalven meter afstand. Tusschen die boomen wordt in het pad een kuil gegraven en daarover legt men, als vloer, half middendoor gekapte takken, pilobang, die zorgvuldig met dorre bladeren worden bedekt. Vóór en achter den kuil en aan de beide zijden plaatst de jager dikkere blokken hout, om het dier te dwingen midden op de over den kuil geplaatste takken te trappen. De lans hangt juist boven den kuil en bestaat uit een boomstam *a*, tantaman, van ongeveer drie meters lengte bij twee decimeters dikte; aan dien tantaman is een scherp gepunte lat van bamboe-majèn gebonden, die eenige weken in den rook van de stookplaats gedroogd en gehard is. De tantaman hangt met een rötan-lus aan den balk *c*, pisoengkije, aan welks ander uiteinde een lang rötan-lus *d*, tali pisoengkije, gebonden is, dat beneden een dwarsstok, pisawè, draagt. Deze stok wordt vastgehouden door een diep in den grond gestoken haak *e*, en een gedeeltelijk gespleten bamboe- of houten pen *f*. Aan deze laatste is de tali pisawè *g* gebonden, de dikke rötan die langs den grond onder de over den kuil geplaatste takken doorloopt en vastgemaakt is aan een der boomwortels.

Als nu het wild op de pilobang's trapt, dan breken deze en zinkt de poot in den kuil, waardoor de tali pisawè omlaag gedrukt wordt en de pen *f* de pisawè loslaat. De balk *e* heeft daardoor zijn steun verloren en de lans valt neer en treft het wild in den rug. Door de zwaarte van den tantaman breekt de lanspunt in het lichaam van het gevangen dier af.

